

ПО УКРАЇНІ

У КИЇВІ.

Школа імени П. А. Столипіна. По постанові київської губ. земської управи київському повітовому земству вивано в коштів страхового напштау 25,000 карб. на будівлю мурованої імені статс-секретаря Столипіна початкової сільсько-господарської школи.

Вистава 1913 р. На засіданні київської губ. земської управи в справі участі у виставці 1913 р. постановлено будувати земський павільон легкого зраку, бо земля одведена для павільона належить воєнному відомству. Проект фєсаду павільона, який виробив комітет виставки 1913 р., вирішено аминити. Народа доручила будівничому одліду виробити проекти земського павільона. Розгляд проектів обудеться 7 сентября.

Про списки виборців по Києву. Списки виборців по Києву можна оглядати у статистичному бюро київської городської управи від 10 до 3 год. дня. Списки також можна жувувати по 10 коп. за учасок, а разом усі по Києву за 1 карб. 50 коп.

В університеті. 25 августа ректор київського університета зачислив на медичний факультет 77 студентів, на юридичний—6, математичний—8 студентів.

Всього досі у київському університеті зачислено 849 студентів. З цього числа на юридичний факультет зачислено 270, на медичний—232, на історико-філологічний—86, на природничий одділ—128 і на математичний одділ—137.

В політехнічному інституті. Сьогодні у 4 год. дня сповняється останній срок плати грошей за вчення. Особи, які не внесуть плати будуть рахуватися увільненими і їх місяць буде відано кандидатом, які одержали на конкурсі добрі одмітки.

У комерційному інституті. Директор київського комерційного інституту Довнар Залозський виїхав у Петербург для переговорів з міністерством в справі аведення нового статуту.

В духовній семінарії. Весною цього року двадцять чотирі учні 4-го основного класу ринили зараз же після екзамєнів подавати прохання про увільнення їх і вступати у вищі школи. Прочувши про це, адміністрація семінарії, після того, як вже пройшли деякі екзамєни, заявила, що решта екзамєнів переохотить на осінь. 25 августа екзамєни пі скінчилися і зараз же після їх, 16 душ з тих, що перейшли в 4-го основного класу в 5-й, подало прохання про увільнення. Всі вони, за винятком 2—3, вступають дійсними студентами в київський комерційний інститут. Крім цих 16 душ, ще декілька думають теж увільнитися. За останній час в семінарії закрило читальню, недозволено закласти літературно-філософський гурток і т. инш.

Запрос прорунди на Троїцькій площі. П. київський губернатор порадив київській городській управі подати відомости про перевезення рундуків під Троїцьку церкву.

Затвердження думських постанов. П. київський губернатор затвердив постанову надвизначного зібрання тарашанської гор. думи. Між иншим було кілька постанов про освіту.

В справі дорожньої м'яса у Києві. П. генерал-губернатор порадив п. київському губернаторові порадити київській городській думі обговорити питання про м'ясої справи у Києві.

В думі. 4 сентября почеться чергова сесія київської городської думи.

Шкільні справи. Міністерство освіти наказало шкільній адміністрації, щоб в народних школах учили по книжках, які рекомендовано шкільним комітетом.

Сельсько-господарські курси. З 8-го октября по 1-е ноября київська повітова земська управа впорядковує сільсько-господарські курси для селян київського повіту.

Переоцінка майна. В 1912 р. на Київщині земство має переоцінити 171,601 садibu. На перше августа переоцінено земськими страховими агенстами—110,306 садиб.

Про Троїцький базар. Недавно антрепренер театра в городському домі М. К. Садовський клопотався перед городом про те, щоб базар перенесено було од народнього дому в інше місце, бо буди йому там не підходить по багатому вричаням. Теж саме сказала і спеціальна комісія, яка оглядала базарь Але, на жаль, город не звернув на це ніякої уваги, і базарь стоїть на тому самому місці. Цими днями базарь оглянула санітарна комісія і чини поліції льбедського участка. Комісія визнала зовсім невозможливим, щоб базарь оставався на старому місці по санітарним умовам. Особливо негаряд стоїть справа з м'ясними крамницями. Поліція склала 14 протоколів за антисанітарне содержание їх. Санітарна комісія виванала, що за антисанітарність вивувати не тільки хазяїни крамниць, а й город, бо в цьому місці содержится м'ясні крамниці не можна, як саді, і троїцький базарь треба перенести в інше місце.

В суді. Секретаря уголовного департамента київського окружного суду Милорадовича призначено на посаду члена суду у Могилеві.

Справа Юджинського. Втора судовий слідчий Машкевич доставував арестов. А. Д. Марголіна, Вру Чеберяк і журналиста Брауна-Брунцовського.

Справа шокольних конюки. Київська губ. земська управа доручила інструктору по шовківництву П. А. Пузану скуповувати на Київщині конюки для транспорту на фабрику у Москву.

Синний тиф. За останній тиждень у київське земство надійшли відомости про 4 забубавия на синній тиф.

ВІСТІ З КРАЮ.

Українське життя.

Заборона. Цього літа аматори м-ка Жботина на Київщині, зібравшись було поставити "Розумний і дурень" Тобілевича, але черкаський справник не дозволив вистави.

Вечір пам'яті Котляревського. Полтавське т-во "Боя" спільно з Полтавським українським музично-драмат. гуртком влаштувало вечірку пам'яті І. П. Котляревського 31 августа у городському театрі. Під "Мосяль чарівник", одна дія з "Наталки-Полтавки", у концертному відділі хоря і де-ляк "Але" з опери "Енеїда", муз. Ласенка.

Година її уромай.

Урожай. На Поділлі в цьому році зібрано хліба більше, ніж торік. Роспочався продаж хліба. Помішки беруть гроші в банках від заставу хліба, а селяне продають свій перекупицям за селіцко.

Буряки на Поділлі теж вдалися гарні, і врожай їх більше ніж торік на 10—15 процентів.

Гине хліб. З павлоградського, новомосковського та верхнядніпровського повіту повідомляють, що там через часті проливні дощі пропадає на полях хліб.

Кооперація.

Прибутки крамниці. За 1911 рік товариська крамниця в селі Тарасівичній допомогі селянам. Було б дуже дявно, як би він цього не зробив...

Через тяжку ведугу В. М. пробував в 1911 році на селі в своїйому рідному Колодистому. Глибоке народолюбне почуття тягну його до праці для темної і бідної селянської маси, а жива удача не дала йому замкнути ту працю в самі лиш кабинетні форми і повела його до безпосередніх, практичних стосунків з селом,—таж стосунків, що були такі користні для селян і зробили таким популярним його імення, але разом і збрили над його головою стільки прихристей за життя і навіть—іо смерті. І якщо непомітно для себе самого В. М. став для села і адвокатом, і учителем, і лікарем, і—це вже зовсім таки була несподіванка для його, бо в такі справи ніколи він раніше не втручався—став і банкіром.

Приглядаючись до потреб села В. М. не міг не бачити тут великої нестачі грошових засобів для обороту в усякому найпростішому економічному ділі. Усі заходи коло поліпшення тої чи иншої сторони селянського добробуту розбивалися, мимо всього иншого, об нестачу оборотного напштау. Це навело на думку про заснування банка в Колодистому.

З проханням про заснування позичково-ощадного товариства В. М. звернувся до міністра фінансів ще в кінці 1901 р., устав було ствержено в марті 1902 р., а на організацію банкової справи пішло більше пів-року й 7 жовтня 1902 р. почало жити та працювати Колодисте товариство. Цікава одна подробця. Під проханням підписалося 20 чоловік сям В. М., д. Юрєвич, укінчений семінарист, що був тоді дяком і вчителем у Колодистому, та 18 селян. Усі ці

сі, ямольського повіту, на Поділлі, мала чистого прибутку 621 карб. 70 коп. Пявлого капіталу 893 карб. 40 коп. з цього прибутку роігновано: 10 карб. на голодних і 6 карб. 21 коп. на кооперативну школу.

Товариство. До 1 января 1912 року в Сербянському, моголівського повіту, на Поділлі, позичково-ощадничому товаристві було 648 членів. Сума внесків була 13,062 карб., а повик—7,814 карб.

Дозволено одкрити в городі Валті кредитове товариство. Район діяльності: Балта та села—Олександрівка, Визарі, Сінна та Мирони.

З робітничого життя.

Нещастя. В станції Каменобродській, на Кубані, підчас молотять у ардинка Ів. Клеова було нещастя—розірвався паровик. Машиниста вбито, а 10-літнього хлопчика покалічено і він помер; помер од ран і кочогар.

Тусси. В селі Камеаському, на Катеринославщині, на великому заводі поліція виврила збори робітників. Заарештовано 32 души, а інші повтикали. В звязку з цим поліція почала тремити робітників і через це єть нові арешти. Підчас тусу в одного робітника дніпровського металургичного заводу зайшла червоный прапор з революційними написами. Робити допрос заарештованим робітникам вихали в Катеринославу товариш прокурора Сисова та помішник начальніка губерняського жандармського управління підполковник С. Кавабих. Всіх арештованих ціля допиту перевелудь в тюрму. Всіх їх обвинувачують за належність до соціал. партії.

Освітні справи.

Курси. При Полтавській 4-х класовій школі єть 2-х річні педагогічні курси. Прохання подають туди до 1-го сентября. Стіпендіям видается на рік 70 карб. допомоги. Приймають на курси з освітою 4-х класових шкіль.

Недостача шкіль. В селі Основі, що недалеко од Харькова, єть школа збудована земством в пам'ять українського письменника Г. Ф. Квітки-Основяненка і двох-класова школа, в яких повно учнів. В цьому році хотіло потупити в 2-х класову школу 100 душ, а прийнято тільки 50, бо для останніх не стало місця. Селяне с. Основі прохаютъ уряд поширити їх школу на 2—3 класицети.

Грамні і душогубства.

Грибож. Недалеко од села Чельба, Дніпровського повіту, на Херсонщині, був напад на зборища грошей казенних монополіцк Ветера. У нього пограбували 10,060 карб. казенних грошей. Хоч Ветера й поранено, та через те, що він не в одно каже, його арештували разом в двома селянами Сериковим та Сопенком, яких підозрівали в нападі. Гадають що це ємуляція. Гроші знайшли.

Душогубство. В селі Новосолдатському, на Катеринославщині, власники фруктового саду Колесниченко застрелив за рупицці хлосцка І. Овинушка і поранив другого—П. Стешенка.

Ранений Степенко росказав, що вони йшли в садок купити яблук. Коли вони були за сажнів 8 од садка на них почали стріляти. Колесниченко ж заявив, що хлосцки приходили красти фрукти, і він стріляв, щоб налякати їх. По зібраним поліцейським відомостям видно, що Колесниченко чоловік влий; торік він підстрелив парубка тільки за те, що він їхав коло садка. Колесниченка арештували.

Всякі звістия.

Перугові майна города Харькова

оселяне буди грамтний. То був, певно, теній, міцно зв'язаний гурток людей того селянсько інтелігентного обличчя, що тільки з недавнього часу стали де-не-де врождаються по наших глухих селах. Мені здається, недаремне також В. М. вибрав позичково-ощадне товариство, а не чисто-позичкове, хоч останнє було далеко легше владнувати, бо в ньому не треба вислати пайки: за те-ж позичково-ощадне товариство більш незалежність має, а крім того члени його більш інтересуються справами того товариства, в котрому, як то кажуть, й їх крапля меду ложить.

Колодисте товариство було першим товариством на підлії Звенигородській повіг. До того часу в Звенигородському повіг було тільки чимало старих селянських та волосних банків, які теж мали на меті давати економічну допомогу селянам. Проти старі банки досить тужки сказати, що вони через своє безладдя замість допомоги розхитали, а де-коли може й вивчили не одне селянське господарство, а вагали ще й агондлий грунт, де тепер сіється здорове та чисте зерно дрібного кредиту. Від того, як бачимо, так трудно, так поволі те зерно сходить, і довенько такія треба походити та покругитися коло цього кооперативного поля, поки воно густо зазеленіє.

Так воно було і в Колодистому. За перший рік товариство мало всього 37 членів, роздало позичок на 415 карб., мало чистого прибутку... два карбованці. На другий рік діяльність в товаристві було 66 членів, позичок на 1297 карб., чистого прибутку мало не сотня карб. На третій рік вже бачимо 93 членів, позичок на 2800 карб., прибутку—194 карб. На четвертий рік В. М. став клопотався про позизу з Державного Банку: дала 1 тисячу

для оподаткування оцінювались в 1911 році на 29,243,030 карб.

Комерція. Одеське інтендантство в цьому році бажало скуповувати хліб безпосередньо в селян, та земства помішали. Виявилось, що земства скуповували хліб в своїх помішків, а не в селян. Траплялось, що купували за 66 коп. пуд, а продавали в інтендантство за 99 коп. Прибуток йшов в награду управлям.

Сердитий депутат. Недавно в містечку Колеберді, на Полтавщині, депутат Державної Думи од Київщини М. Гаркавєко побив на заарештованих ним наменомомях робітника Ф. Добринського до непристойности і прогнав з служби.

Новий завод. В селі Колодистому, на Київщині, будеться новий сахарний завод. Будівлю заводу гадають закінчити в цьому році.

За кордоном.

Політично грошові справи в Китаї.

Закордонні газети повідомляють з певних джерел, що, поки європейській державі всю свою увагу держать на Балканах, на Далекую Сході готуються нові події. Залишивши в стороні справу з позизою Китаєм грошей, Американські багачі з Бостоу і Чикаго заснують в Пекині і головніших адміністративних і комерційних центрах Китаю китайсько-американський спільний банк. Виплат по векселях і позизи урядовим інституціям і офіціальним особам по статутіві банку робляться дуже легко.

Американські газети, багато пишучи про стосунки Китаю з Сполученими Штатами, нічого не згадують з приводу статей європейської преси про тяжке становище фінансів китайської республіки. Ліберальна преса Штатів докоряла за це офіціальній і консервативній частині преси, обвинувачуючи її за обдурювання громадськости. Як тільки почалися з приводу цього розмови на біржі і в промислових колах, уряд поспішив оповістити тіумови, на яких заснуються в Китаї "приватний" китайсько-американський спільний банк. Китайський уряд за одкриття банку дозволяє Америці заснувати коло китайських берегів скілька зручних вугільних станцій і стожок для воєнних американських кораблів.

Така несподівана подія дуже схвилювала Японію, і тепер зведено дипломатичну машину, щоб паралізувати вплив Америки на політичне життя Китаю.

Тон американських газет такий, що Вашингтонський уряд очевидно не вступається з своїх позицій в Китаї.

Конгрес младотурецької партії.

Младотурецький конгрес одкрився 20 августа в Стамбулі, в центральному залі. На конгресі було 27 бувших депутатів, всі бувших міністри—младотурки та коло 100 провінціальних делегатів.

Представників уряду на конгрес не пустили. Засідання були закриті. Один з перших докладчиків докоряв урядові за його політику в Албанії. Конгрес висловився за те, щоб згоду з Італією було підписано тільки при тій умові, що Триполі і Бенгазі лишаються турецькими провінціями.

Президентом конгресу був Хаджі-Адлі. Вилатні члени конгресу Талаат-бей і Хаджі-Адлі настоювали на тому, щоб турецьку конституцію було змінено і наближено її не до французького парламентаризму, а до германського конституціоналізму. На чолі младотурецького комітету стоїть тепер Хільмі-паша.

Робітничий рух в Англії.

Цими днями в Нью-Йорті одкрився з'їзд англійських професіональних організацій, які нараховують тепер два мільйони членів.

На з'їзд тред-уніоністів прибуло 500 делегатів, з численних питань, які має

обмірковувати з'їзд, десять торкуються питання про 8-годинний робітничий день. Тред-уніоністи радять парламентській робітничій партії внести в найближчу сесію палати громад законопроект про те, щоб у всіх промислових закладах Англії було завведено 8-годинний робітничий день. З'їзд має також вирішити 14 питань про найменший зарібок робітників. Гірні і залізничні робітники на з'їзді висловились за те, щоб гірні підприємства і копальні, а також залізні дороги перейшли з приватних рук в керування уряду.

Останні вісті.

(З газет та по телеграфу).

Бородиїнські свята.

БОРОДИНО. 26 августа в 7 год. ранку п'яťма гарматними вистрїлами аселення оповіщено було про початок святакування столітнього ювілея бородиїнського бою. Погода стояла гарна. Почало сходитися сила людей. Поїзди підвозили депутації од усяких городів. Свято почалося літургією в Спасо-бородиїнському монастирі. На літургії були Іх Імператорськй Величества в Августійшою сем'їю, председателі Державної Ради і Думи, председателі і члени ради міністрів, перші чини Імператорського Двору, вищі військові й морські чини і інші високі особи. Літургія скінчилась в 10 год. Після літургії духовенство на чолі митрополитом вийшло хрестним ходом до пам'ятника на Бородиїнському полі. Хрестний ход розетяся на півтори версти. В кінці процесії в високих носиках весено чудотворну ікону Смоленської Вожді Матері. На невеликій відстані між монастирем і пам'ятником і обдублєсь головні моменти свята. Тут сто років тому й обдубєсь бородиїнський бій. Якось не йметься віри тепер, що на такому маленькому місці міг обдубтєсь бій такої сили війська з усякими видами зброї.

На пам'ятник слави першою положила вітки французька депутація. Потім положили вітки представники всяких інституцій, товариств, городів і инш.

Коло пам'ятника стояло коло 400 душ нащадків учасників бородиїнського бою. Найбільшу увагу звертало на себе п'ять старих дідів, що пам'ятають цю війну, а де які то й сами воювали. Их привезено сюди на 2-х автомобілях. Найбалакучіший з цих ветеранів українець Вінтюк. Він не міг вказати, на якому саме місці він бився тут, бо за сто років поле дуже змінилось.

На святах були гімназісти і гімназістки г. Можайська, потішні 18 залізничних шкіль. Група волонтерів старших, що прибули на свята, виділяється рижоманітністю костюмів: тут три жерці буддисти, киргизя, черкеси, мінгрельці і інші народи, всі в національних костюмах.

Дуже урочисто одправлено панахиду по де кільком десяткам тисяч воїнів, що загинули підчас війни 1812 рї.

Вечері почався роз'їзд депутацій і зубілки. Всі станції по дорозі Бородино-Москва ілюміновано. Поїзди йшли один за одним.

ПЕТЕРБУРГ. В 8 год. ранку п'яťма гарматними вистрїлами населення оповіщено про початок свята. В Каванському соборі одправлено літургію в присутности високих особ, представників адміністрації, військ, громадських інституцій і инш. Потім коло Олександрівської колонії одправлено урочистий молебєнь.

З багатьох городів Росії одержано

ноз (баланс)—в 15 тис. карб. до 44 тис. карб. За той же рік товариство мало чистого прибутку 2880 карб.

Цього року (1912) уряд дав ще нову фінансову допомогу товариству: п'ять тис. карб. у позизку на 20 літ в капіталу державних ошадних кас та 3 т. карб.—фонд на розвиток попередніх операцій. Кредиту в Державному Банку товариство має на 10 тис. карб. Таким чином фінансові справи товариства стоять твердо. Крім того воно належить до Київської спілки дрібного кредиту, де теж має кредит.

За життя В. М. (він не був ні в Правлінні, ні в Раді, а лічував тільки "секретарем т-ва"—так і підписувався заведе на "променій" та "ошосевіях") в товариській господі частенько улаштувалися усякі відчати. Ще в перші роки, як товариство було зовсім бідне, воно все ж таки дарувало хоч малу частину прибутку наприклад, на яланку для дітей.

Цього року колодичане збирають святувати 10-літній ювілей свого товариства. Трохи сумний буде ювілей, бо не буде на ньому того чоловіка, котрий посаїв те "зерно горчичне" на колодиській ниві. І в тяжких, прототі таки нечелюдських обставинах свого життя він ніколи не забував свого "банку", живо інтересувався його справами, так чи инакше одгукався на його потреби.

Минає час, вярсте друге, потім третє покоління—колодиське товариство, як живий свідок, заведе буде гадавати селянам працю того чоловіка, котрий косив у своїм серці народома біді й заложив перший камінь економічного визволення селянства від селянських пауків та міських п'явок.

Н. Хр—ич.

бирствельний заковт не можеть быть измѣненъ...

А Василь усе йшов, потроху і далі в тому самому напрямі", як писав у півтавномо листі. В январі 1906 року, після пошередніх тусів, доведло йому вже тикати з Колодистого. Так і приивалися на індивідуально багата на вислідни, громадська діяльність небижчак. З цього часу він тільки адалека міг стежити за життям рідної околиці, але й тоді не перестав хоч порадати та заступництвом і друкованим словом допомагати їй.

Міцні зв'язки Василеві з селянством, не звичаючи на всі перешкоди, не порвалися до самої смерті. Можна думати, що не порується вони й по смерті,—приваїлий поки істнують ті заклади, що повстала його заходами, та пам'ять про все, що він робив на користь рідного селянства, не вивітрилась. А це, певне, не швидко минається й висвітлюється...

Сергій Єфремов.

В Колодиському позичково-ощадному товаристві.

...Царство Небесне подібно до зерна горчичного, що вивз чоловік та й посіяв на ниві своїй. Воно хоч менше від усіх зерен, але як виросте, то буває більше від усякого зїлля і стає деревом, так що й птахи небесні прилітають і ховаються між гіллям його. Матф., XII, 31—32.

То не дивно, що небижчак Василь Миколаевич збудував у своїм ріднім селі позичково-ощадне товариство, впорядкував його і перші роки керував його справами, віддавши частину чистої душі на організацію еконо.